

<http://idp.uoc.edu>

ARTICLE

La factura electrònica a Espanya

 Isabel Sánchez Serena

Data de presentació: gener de 2012

Data d'acceptació: gener de 2012

Data de publicació: febrer de 2012

Resum

La creació del mercat interior en l'àmbit comunitari el gener de 1993, amb l'abolició consegüent de les fronteres fiscals, exigia una nova regulació per a les operacions realitzades entre els estats membres. Des de llavors fins a l'actualitat s'han succeït els canvis normatius en l'IVA a fi d'harmonitzar l'aplicació de l'impost als diferents estats. Així mateix i en aquest període, hem assistit a una implantació exponencial de les TIC en la societat, i per tant, en les empreses i en les administracions tributàries. Com que la factura és pedra angular en la gestió del tribut, també ha estat objecte de canvis normatius per a adaptar-se a la nova realitat vigent, tant respecte a les operacions realitzades dins del mercat únic com respecte a la utilització massiva de les noves tecnologies, transitant, doncs, de la factura tradicional en paper a l'e-factura, la implantació de la qual és escassa. Les últimes modificacions legislatives pretenen eliminar els obstacles a la seva generalització, la qual cosa és fonamental no només com a element que facilita la gestió d'un determinat tribut com és l'IVA, sinó com a catalitzador d'una millora en la competitivitat empresarial. En aquest article es definirà el concepte de *factura electrònica* i s'analitzaran, d'una banda, la normativa vigent a Espanya respecte a la factura electrònica, i d'altra, els obstacles per a generalitzar-la, les iniciatives preses pel Govern espanyol per a incentivar-ne l'ús i els canvis normatius previstos per a això.

Paraules clau

fiscalitat, IVA, factura electrònica

Tema

Fiscalitat

Electronic Invoicing in Spain

Abstract

The establishment of an internal EU market in January 1993, and the resulting opening of fiscal borders, called for new regulations for transactions between member states. Since then, changes have been applied to VAT regulations in order to unify application of the tax within Europe. The same period has also seen an exponential increase in the use of ICT throughout society and, consequently, in the business world and in tax administration. As the invoice is the key element in tax management, regulations surrounding invoicing have also undergone changes to adapt to the new reality, concerning both transactions between EU member states as well as the massive use of new technology. This has led to a shift from traditional paper invoices to electronic invoices, but their introduction has been limited.

The latest legal amendments aim to eliminate the obstacles to a more generalised use, fundamental not only

for facilitating management of taxes such as VAT, but also for catalysing improvements in business competitiveness. This article defines the concept of the electronic invoice and gives an analysis of the current invoicing regulations in Spain, obstacles to general use of electronic invoices, and the initiatives of, and changes in regulations foreseen by, the Spanish government for increasing their application.

Keywords

taxation, VAT, electronic invoice

Topic

Taxation

1. Introducció

La factura és un document mercantil que té la funció principal d'exercir de mitjà de prova de dos aspectes fonamentals: la realització de l'operació mercantil i la deduïbilitat de l'operació mercantil a efectes tributaris (Carbajo, 2010). Així, en l'article 106 de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària (LGT), s'estableix que les despeses deduïbles i les deduccions que es practiquin, quan estiguin originades per operacions realitzades per empresaris o professionals, s'han de justificar, de forma prioritària, mitjançant la factura. Tanmateix, malgrat que es tracta d'un document privat, la seva regulació s'ha desenvolupat principalment en el dret tributari, ja que són escasses les referències a la factura en el Codi de comerç (Orellana, 2010), i més concretament, en l'àmbit de l'impost sobre el valor afegit. Aquest és un tribut harmonitzat en l'àmbit de la Unió Europea, i els estats respectius que hi pertanyen han d'adaptar la seva normativa al que estableixen les directives.

El trànsit cap a la factura electrònica es produeix en el marc de desenvolupament de la societat de la informació. Com assenyala Torrent: «Hi ha un cert consens interdisciplinari en relació amb el fet que durant l'última meitat del segle xx s'han establert les bases d'un nou tipus de societat, que es denomina *la societat de la informació* i que té la seva base material en una revolució tecnològica liderada per les tecnologies de la informació i la comunicació». Els països desenvolupats són conscients del potencial de progrés que aquesta nova societat representa, per la qual cosa, en el cas concret d'Espanya, es va aprovar el pla Avança el desembre de 2005: Pla 2006-2010 per al desenvolupament de la societat de la informació i de convergència amb Europa i entre comunitats autònomes i ciutats autònomes. S'hi estableix com un

dels objectius: «Impulsar la implantació de la factura electrònica, com un dels ressorts més eficaços per a promoure l'ús eficient de les TIC en les pimes, facilitant el desenvolupament del comerç electrònic».

2. Definició de factura electrònica

En el marc descrit, la Llei 56/2007, de 28 de desembre, de mesures d'impuls de la societat de la informació introdueix innovacions normatives en matèria de facturació electrònica, i és en aquesta llei on en trobem una definició legal. Així, en l'article 1, després d'establir que és obligatòria en el marc de contractació amb el sector públic, s'indica: «s'entén que la factura electrònica és un document electrònic que compleix els requisits legalment i reglamentàriament exigibles a les factures i que, a més, garanteix l'autenticitat del seu origen i la integritat del seu contingut, la qual cosa impedeix el refús de la factura pel seu emissor».

Així doncs, la factura electrònica ha de complir els requisits establerts en el Reial decret 1496/2003, de 28 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament pel qual es regulen les obligacions de facturació, que en concret es recullen en els articles 6 a 14: contingut, mitjans i termini d'expedició, moneda i llengua que es poden utilitzar, així com la possibilitat de fer factures recapitulatives, duplicats i rectificatives.

El que distingeix la factura electrònica de la factura tradicional és, d'una banda, la utilització d'un format electrònic (així, tindrem arxius amb extensió .pdf, .doc, .xls...), d'una altra, que es transmet per via telemàtica, i finalment la garantia en l'autenticitat i integritat. Respecte a aquest últim aspecte, a

Espanya el mecanisme més utilitzat per a això ha estat la signatura electrònica, la qual cosa s'ha vist afavorit per l'extensió del DNI electrònic. No obstant això i com veurem més endavant, després del període de transposició de la Segona directiva de facturació (1 de gener de 2013) no es requerirà cap requisit formal en l'enviament de les factures electròniques (Inza, 2010).

3. La importància de la factura electrònica i les iniciatives del Govern espanyol per a implantar-la

A més de constituir una eina de l'Administració tributària per a exercir un control efectiu sobre les operacions comercials (Delgado, 2009), la factura electrònica és entesa pels governs com un instrument més d'impuls de la societat de la informació. Són les empreses, no obstant això, les que han d'abordar el projecte de factura electrònica, i per a elles l'al·licient principal és la reducció de costos que comporta utilitzar-la, a més d'altres com la millora de l'eficiència, obtenció d'informació en temps real, reducció de temps de gestió... (Menéndez, 2009). Cal tenir en compte que, malgrat aquests avantatges, en l'actualitat la implantació a Espanya és escassa especialment entre les petites i mitjanes empreses, si bé globalment es troba entre les pioneres de la Unió Europea. Això és a causa que les empreses i especialment les pimes la perceben com un nou cost.

El sistema de facturació millora la competitivitat i productivitat de les empreses, a causa de l'estalvi que suposa utilitzar-la. Estimacions efectuades pel Ministeri d'Economia i Hisenda xifren aquest estalvi per factura en 3,4 euros, i en l'àmbit agregat a Espanya, l'estalvi potencial seria de més de 15.000 milions d'euros l'any, un 1,5% del PIB (MEH, 2008). I si bé, segons afirmen determinats autors, aquestes estimacions poden ser excessives perquè també cal considerar els costos d'implantar-la (Carbajo, 2010), com s'ha esmentat anteriorment utilitzar-la pot facilitar el desenvolupament del comerç electrònic.

El Govern espanyol, conscient de la transcendència d'aquest fet i de les dificultats que troben les pimes a implantar-la, ha presentat un format de factura electrònica gratuït i ha estat el primer país d'Europa a fer-ho. Per potenciar-ne la difusió ha creat la pàgina <http://www.facturae.es>, en la qual s'ofereix de manera gratuïta

l'aplicació Gestió de Facturació Electrònica, que permet la generació de factures electròniques amb format Facturae (definit en l'Ordre PRE/2971/2007, que és el format que s'ha d'usar quan el destinatari de la factura sigui una administració de l'AGE), i que s'adreça especialment a les pimes.

D'altra banda, en la Llei 56/2007 esmentada s'introdueix l'obligació d'utilitzar la factura electrònica en el marc de la contractació amb el sector públic estatal en els termes que s'estableixin en la Llei reguladora de la contractació en el sector públic i en la seva normativa de desplegament. Aquesta és la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic. En la disposició final novena, s'estableix que en el termini màxim d'un any des de l'entrada en vigor de la Llei (que es produeix el 30 d'abril de 2008), el Ministre d'Economia i Hisenda aprovarà les normes de desplegament necessàries per a fer possible l'ús de les factures electròniques en aquest marc. S'estableix, així mateix, un calendari d'obligatorietat en funció de la grandària de les empreses. Així, transcorreguts tres mesos des de l'aprovació d'aquelles normes, les hauran d'utilitzar les societats que no puguin presentar compte de pèrdues i guanys abreujat. Aquestes societats són, segons l'article 258 del Reial decret legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de societats de capital, les societats que durant dos exercicis consecutius reuneixin, en la data de tancament de cadascun d'ells, almenys dues de les circumstàncies següents:

- Que el total de les partides d'actiu no superi els onze milions quatre-cents mil euros.
- Que l'import net de la seva xifra anual de negoci no superi els vint-i-dos milions vuit-cents mil euros.
- Que el nombre mitjà de treballadors empleats durant l'exercici no sigui superior a dos-cents cinquanta.

És a dir, les primeres societats obligades a utilitzar la factura electrònica seran les societats més grans. Posteriorment, i per ordre conjunta dels ministres d'Economia i Hisenda i d'Indústria, Turisme i Comerç, s'estendrà progressivament aquella obligació a la resta de contractants amb el sector públic. No obstant això, a data d'avui no ha estat desplegada aquesta normativa, per la qual cosa aquests terminis queden condicionats a la publicació futura de les normes de desplegament.

4. La factura electrònica: marc normatiu

La factura és un element d'importància vital en l'IVA, fins al punt que permet «el funcionament correcte de la seva tècnica impositiva» tal com s'estableix en l'exposició de motius del Reial decret 1496/2003, de 28 de novembre. És a dir, a través de la factura electrònica es repercutirà l'impost, tal com recull l'article 88. Dos de la Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'impost sobre el valor afegit (LIVA), i amb la factura electrònica el destinatari de l'operació es pot practicar la deducció de les quotes suportades sempre que, segons l'article 97 d'aquesta llei, el document esmentat compleixi tots els requisits establerts. El fet d'expedir i lliurar factura de totes les operacions constitueix una de les obligacions formals recollides en l'article 29 de la LGT. Per la seva banda, l'article 164 de la LIVA imposa als subjectes passius aquesta obligació, que podrà ser duta a terme per mitjans electrònics sempre que el destinatari n'hagi donat el consentiment.

Aquest articulat ens remet a una regulació reglamentària de la factura, que s'ha desplegat a través del Reial decret 1496/2003, de 28 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament que regula les obligacions de facturació, i modifica el reglament de l'IVA. En aquest mateix reial decret, determinats articles fan referència a la facturació electrònica. Concretament dos, el 18 i el 21, que versen sobre la remissió i conservació d'aquest tipus de factures, al·ludeixen a un desplegament normatiu posterior, que ha estat dut a terme mitjançant l'Ordre EHA/962/2007, de 10 d'abril, per la qual es despleguen determinades disposicions sobre facturació telemàtica i conservació electrònica de factures.

Aquesta norma, en l'exposició de motius, posa l'accent que només es consideren factura o document substitutiu a l'efecte de la seva validesa com a justificants, aquells en els quals és possible garantir l'autenticitat de l'origen i integritat en el seu contingut. Això es pot efectuar mitjançant qualsevol signatura electrònica avançada, sempre que compleixi els requisits de la Llei 59/2003 de signatura electrònica. Segons l'article 3 d'aquesta llei, aquests

requisits són: que permet identificar el signatari i detectar qualsevol canvi posterior de les dades signades, que està vinculada al signatari de manera única i a les dades a què es refereix i que ha estat creada per mitjans que el signant pot mantenir sota el seu control exclusiu. Quant a la conservació, com a norma general s'han de conservar en el format en què s'han rebut, si bé s'estableixen excepcions ja que es possibilita tant imprimir els documents com digitalitzar-los. Això sí, observant determinats processos per a garantir l'autenticitat dels documents.

Com s'ha comentat anteriorment, l'IVA és un tribut harmonitzat a la Unió Europea, per la qual cosa la normativa espanyola s'ha d'adaptar al que s'estableix en les directives del Consell. La norma que regula el sistema comú de l'IVA a la Unió Europea és la Directiva 2006/112/CE del Consell, de 28 de novembre de 2006 (d'ara endavant Directiva d'IVA). Aquesta suposava una refosa de l'anterior Directiva 77/388/CEE del Consell, de 17 de maig de 1977, ateses les nombroses modificacions a les quals havia estat sotmesa. Ja en el considerant 46 de la Directiva d'IVA, l'any 2006, es reconeix la necessitat d'una regulació harmonitzada de les mencions obligatòries en les factures, així com en els criteris de facturació i conservació electrònica, per a «garantir el bon funcionament del mercat interior». Conscients de la vertiginosa evolució dels mitjans tecnològics, en l'article 237 de la Directiva d'IVA, s'encomanava la Comissió a presentar, com a molt tard el 31 de desembre de 2008, un informe acompanyat d'una proposta, si es queia, per la qual es modifiquessin les condicions aplicables a la facturació electrònica tenint en compte aquesta evolució tecnològica.

Per complir l'objectiu encomanat en l'article 237, la Comissió realitza una comunicació (Comissió de les Comunitats Europees, 2009) i a més per compte seu es fa un estudi sobre els avenços tecnològics en matèria de facturació electrònica (Pricewaterhouse Coopers, 2008). Com a resultat de tot plegat, recentment (el 22/07/2010) ha estat publicada en el DOUE la Directiva 2010/45/UE (d'ara endavant Directiva de facturació) del Consell, per la qual es modifica la Directiva d'IVA pel que fa a les normes de facturació. Els estats l'han de transposar al dret nacional com a molt tard el 31 de desembre de 2012.

5. Obstacles per a la implantació de la factura electrònica i últimes modificacions legislatives per a millorar-ne la implantació

En la comunicació esmentada, la Comissió analitza les causes de la falta de generalització de la factura electrònica centrant-se en dos aspectes:

1. La falta d'harmonització legislativa existent, ateses les àmplies opcions normatives de què disposaven els estats membres relatives a aquesta matèria.
2. Les possibles millores tecnològiques que es puguin dur a terme per a facilitar-ne la implantació.

L'estudi (Pricewaterhouse Coopers, 2008) se centra en el segon aspecte i conclou que un increment de la facturació electrònica no serà impulsat per la tecnologia, ja que no existeix una solució única que es consideri més apropiada. S'han de revisar, doncs, les normes aplicables, per a facilitar-ne l'expansió. De fet, en aquest estudi es detecta com a obstacle principal per a la facturació electrònica l'heterogeneïtat en les normes. Així, en la seva comunicació la Comissió analitza el primer aspecte esmentat. En paraules de la Comissió mateixa: «S'ha creat així un conjunt heterogeni de normes de facturació electrònica que resulten difícils de complir per a les empreses, especialment a l'hora d'enviar factures electròniques a un altre estat membre». Per tant les empreses, en decidir implantar un projecte de facturació electrònica, es trobaven que no tenien la seguretat de la seva validesa a tota la Unió Europea, atesa la varietat d'exigències establerta en els diferents estats membres. Aquesta disparitat en la legislació crea problemes no només a les factures electròniques, sinó també a les tradicionals. Els problemes més importants que afecten ambdós tipus de factura són els relatius a la falta de coneixements del país membre la legislació del qual s'ha d'aplicar i el termini d'emissió de la factura.

Quant a les operacions transfrontereres, no es comptava amb la garantia de validesa d'aquestes factures a tot el territori de la Unió Europea, per la qual cosa es generava inseguretat jurídica. Així es reconeix en el considerant 5 de la Directiva de facturació, en establir que, precisament per a solucionar aquest problema d'inseguretat, és necessari que les empreses sàpiguen quina legislació aplicar quan emeten

les factures. En la Segona directiva d'IVA se soluciona aquest problema introduint l'article 219 bis, en el qual s'indica clarament quines són les normes de facturació de l'estat membre que s'apliquen. Segons aquest article, la facturació estarà subjecta a les normes que s'apliquen a l'estat membre en què es consideri efectuat el lliurament de béns o la prestació de serveis. Per tant, caldrà recórrer a les regles de localització de les operacions. Després d'aquesta norma general, s'articulen excepcions en les quals la norma que s'ha d'aplicar és la de l'estat membre en què el proveïdor tingui el seu domicili. D'altra banda, quant al termini en què s'han d'expedir les factures, els estats membres podien decidir aquest termini, i si bé en la comunicació es proposa l'obligació que els subjectes passius expedixin una factura, com a molt tard, el dia 15 del mes següent a aquell en què s'hagi produït la meritació per a totes les operacions, en la Segona directiva únicament es determina aquest termini per als lliuraments o prestacions transfrontereres. En el considerant 6 de la mateixa directiva es justifica aquest canvi per a millorar el funcionament del mercat interior. Continua havent-hi, no obstant això, llibertat per a determinar el termini en les operacions interiors.

Més concretament, pel que fa a les factures electròniques, i amb l'objectiu d'eliminar els obstacles que deriven de la normativa de l'IVA, en la seva comunicació la Comissió es decanta per considerar per igual les factures electròniques i en paper i elimina les exigències respecte a la signatura electrònica avançada. És a dir, es tractaria de determinar la validesa de la factura sobre la base dels mateixos elements que s'utilitzen respecte a la factura en paper, amb independència de la forma d'enviament. De fet, en l'estudi fet per Pricewaterhouse Coopers (2008), es conclou que els requisits d'autenticitat en origen i integritat en el contingut no s'havien d'exigir, atès que no constitueixen veritables mesures de control per a les autoritats. Finalment, la Segona directiva no ha arribat tan lluny tot i que en el considerant 8 de la mateixa directiva es reconeix la necessitat de revisar els requisits de les factures electròniques per a reduir els obstacles, atesa la seva previsible contribució a una millora en la competitivitat. Si bé ha igualat el tractament d'ambdós tipus de factura, ho ha fet, tal com assenyala Victoria (2010), estenent a les factures en paper requisits que en la Primera directiva només es recollien per a les factures electròniques. No obstant això, suposa un avenç en eliminar les opcions legislatives de què disposen els estats membres referent a això, amb la qual cosa les empreses es trobaran amb una legislació més harmonitzada. Així, la secció 5 del capítol 3 (denominada «Transmissió de factures per via electrònica»)

passa a anomenar-se «Factures electròniques i factures en paper» (articles 232 a 237), i per aquest motiu requisits que anteriorment només s'observaven per a la factura electrònica, com l'autenticitat en origen i integritat de contingut, ara també es demanen a la tradicional. En la nova redacció de l'article 232, es continua condicionant l'ús de la factura electrònica a l'acceptació pel receptor (aspecte que no s'estén a la factura en paper) malgrat haver-se'n previst la supressió. Aquest requisit s'ha d'exigir a tots els estats membres, si bé queda a discreció d'aquests recaptar-se de manera expressa o tàcita. En el cas d'Espanya, en l'actualitat, l'article 17 del Reial decret 1496/2003 exigeix el consentiment de manera expressa. Per la seva banda, en l'article 233 es continua exigint la garantia d'autenticitat d'origen i integritat de contingut i la llegibilitat de la factura, requisits que s'estenen a la factura en paper. No obstant això, no cal esperar, tal com assenyala Victoria (2010), que això suposi un increment de les obligacions respecte a les factures. No se segueix el consell de l'estudi esmentat, que advocava per la seva anul·lació. On s'introdueixen modificacions és en la manera d'assegurar aquests requisits. Si bé anteriorment s'establien dos mètodes a seguir –signatura electrònica avançada i intercanvi electrònic de dades–, i subsidiàriament per altres mètodes després de l'aprovació de l'estat membre corresponent, ara es deixa a elecció del subjecte passiu, si bé ofereix pistes de com fer-ho. Així, es pot efectuar mitjançant controls de gestió que creuen una pista d'auditoria fiable entre la factura i el lliurament de béns o la prestació de servei, i a més a través dels mètodes assenyalats en la directiva anterior i esmentats anteriorment (això sí, a manera d'exemple, no taxativament). En la nova redacció, l'article defineix a més que s'ha d'entendre per *autenticitat de l'origen*, que serà la garantia d'identitat del proveïdor, i per *integritat del contingut*, que consisteix que el contingut de la factura no ha estat modificat. Finalment, el nou article 237 torna a

preveure la realització d'un informe en què es valorin les repercussions de les modificacions efectuades i es proposi la modificació de les normes que corresponguin de cara a una disminució efectiva de les càrregues administratives per a les empreses.

6. Conclusions

Tot esperant la transposició de la Directiva de facturació a la normativa espanyola, és previsible que els canvis normatius que s'adoptin després incrementin la utilització de la factura electrònica a la Unió Europea i, consegüentment, a Espanya. Com hem vist, els obstacles per a la implantació efectiva de la factura electrònica a Espanya vénen principalment de dues vies: la dificultat d'implantar una solució tecnològica, especialment per a les pimes, que perceben la factura electrònica com una font de nous costos i, d'altra banda, la falta d'una normativa harmonitzada pel que fa a les operacions transfrontereres. Respecte al primer aspecte, els governs estan adoptant mesures per fer accessibles les solucions tecnològiques. En concret, a Espanya, es disposa de la plataforma Facturae, en la qual les empreses (principalment les més petites), trobaran de manera gratuïta informació i aplicacions sobre aquest tema. Quant al segon aspecte, la nova Directiva de facturació elimina algun dels obstacles existents, tant respecte a la falta d'harmonització legislativa com a determinats requisits de les factures electròniques. Tot això, unit a l'obligatorietat d'emetre factures electròniques quan es contracta un producte o servei amb una administració, n'incrementarà la utilització, si bé no és previsible que això sigui en el curt termini, ja que encara s'han de desplegar les normes esmentades. Per això caldrà esperar a la seva aprovació perquè despleguin els efectes pels quals es pretenen adoptar.

Bibliografia

- CARBAJO, D. (2010). «Hacia una reforma de la normativa europea sobre facturación en el IVA». *Boletín Quantor fiscal*. Núm. 210.
- DELGADO, A. M. (2009). «El IVA en el consumo por vía electrónica» [article en línia]. *IDP. Revista d'Internet, Dret i Política*. Núm. 9. UOC.
- DELGADO, A. M. (2011). «El IVA en el comercio electrónico». *Revista Técnica Tributaria*. Núm. 92.
- DELGADO, A. M.; OLIVER, R. (2010). «Fiscalidad en Internet». A: M. Peguera Poch (coord.) (2010). *Principios de Derecho de la Sociedad de la Información*. Pamplona: Aranzadi.
- DELGADO, A. M.; OLIVER, R. (2011). «Electronic commerce and indirect taxation in Spain». *European Taxation*. Núm. 4.

- GONZÁLEZ, J. A. (1998). *La construcción del Derecho*. Mèxic: Universidad Nacional Autónoma de México, Instituto de Investigaciones Jurídicas.
- INZA, J. (2010). «La factura electrònica». Red.es/Asimelec. [Data de consulta: 8 de maig de 2011].
 <<http://www.asimelec.es/comisiones/grupo-trabajo-efactura/Items/ItemDetail.aspx?ID=326>>
- LÓPEZ, A. (2010). «El manual práctico de supervivencia en la administración electrònica». *Microlopez*. [Data de consulta: abril de 2011].
 <<http://www.microlopez.org/documentos/>>
- MARTÍNEZ-AGUADO, J. (2003). «El principio de seguridad jurídica en el ámbito del derecho tributario. Sus posibles alternativas». *Gaceta fiscal*. Núm. 222, pàg. 23-40.
- MENÉNDEZ, L. (2009). «El lento despertar de la “e-factura”» [article en línia]. *Escritura Pública*. Núm. 55, pàg. 24-27.
- OLIVER, R. (1998). «Aspectos tributarios de las facturas telemáticas». A: *Encuentro sobre Informática y Derecho*. 1997-98. Cizur Menor, Navarra: Aranzadi.
- ORELLANA, R. (2010). «Análisis del marco normativo de la factura electrònica». A: *Jornada sobre los aspectos técnicos de la factura electrònica en el proceso español*. Ponència. Madrid, 5 d'octubre.
- PRICEWATERHOUSE COOPERS (2008). *A study on the invoicing directive (2001/115/EC) now incorporated into de VAT directive (2006/112/EC)*. Tender no. TAXUD/2007/AO-009.
- ROVIRA, I. (2010). *Los deberes de información y asistencia de la Administración tributaria: análisis jurídico y estudio del impacto de las tecnologías de la información y la comunicación*. Tesis doctoral en línia. Universitat Oberta de Catalunya, Internet Interdisciplinary Institut (IN3).
- TINTÓ, M. (2002). *La Administración pública en la sociedad de la información: el régimen jurídico de la administración pública electrònica*. Tesis doctoral en línia. Universitat Pompeu Fabra.
- TORRENT, J. (2002). «Innovació tecnològica, creixement econòmic i economia del coneixement: una aproximació empírica, agregada internacional a la incorporació del coneixement a l'activitat productiva durant la dècada dels noranta». Universitat Oberta de Catalunya, Internet Interdisciplinary Institut (IN3).
- VICTORIA, A. (2010). «Consideraciones generales sobre la factura electrònica y su legislación desde el punto de vista fiscal». *Actum Fiscal*. Núm. 43.

Citació recomanada

SÁNCHEZ SERENA, Isabel (2012). «La factura electrònica en España» [article en línia]. *IDP. Revista d'Internet, Dret i Política*. Núm. 13, pàg. 13-20. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa].
 <http://idp.uoc.edu/ojs/index.php/idp/article/view/n13-sanchez_cat/n13-sanchez_cat>
 ISSN 1699-8154

Els textos publicats en aquesta revista estan subjectes -llevat que s'indiqui el contrari- a una llicència de Reconeixement-Sense obres derivades 3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que citeu l'autor, la revista i la institució que els publica (*IDP. Revista d'Internet, Dret i Política*; UOC), no en feu obres derivades. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/3.0/es/deed.ca>.

Sobre de l'autora

Isabel Sánchez Serena
isanchezser@uoc.edu

Llicenciada en Economia per la Universitat de Barcelona i màster en Direcció economicofinancera per l'ESERP Business School. Ha obtingut el títol de gestora administrativa. Pel que fa a l'experiència laboral, durant cinc anys va treballar en una gestoria administrativa i va ser formadora de cursos de formació ocupacional. Va fer oposicions del Cos d'Agents Tributaris de l'AEAT i actualment és funcionària del Cos Tècnic de l'AEAT.

AEAT
Dependència Regional d'Inspecció
Unitat Gestió GE-Barcelona
Pl. Dr. Letamendi, 13-22, 6è
08007 Barcelona, España